

Voorzitter : A.P.J. van Heck, Dorpsstraat 35, 7261 AV Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2894.

Secretaresse : Mevr. S. Klein Bluemink, Postbus 61, 7261 KL Ruurlo.
Telefoon 05735 - 1685.

Penningmeester : Mevr. R. Greupink, Hessenweg 4, 7261 AP Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2477.
Bankrekening: RABO-bank Ruurlo, rekeningnummer 3567.22.996
t.n.v. Old Reurle.

Lid : Mevr. H. Wolsink, Binnemansdijk 1, 7261 MA Ruurlo.
Telefoon 05735 - 1783.

Archief : F. Toevank, G.Sprokkereefstraat 2, 7261 GM Ruurlo.
Telefoon 05735 - 1390.

Redactieadres : J.H. Tornij, 't Gotink 43, 7261 VE Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2997.

De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Zutphen,
onder nummer V 103401.

-o-

VAN DE VOORZITTER.

Bij het verschijnen van deze Onder d'n Kroezeboom zit het "seizoen" er weer bijna op. Het was een fijn seizoen. Onze bijeenkomsten werden gemiddeld door meer dan 50 personen bezocht. Een opsteker voor onze evenementencommissie!

Wij mochten 11 nieuwe leden noteren, doch helaas haakten er echter - deels door verhuizingen - weer 5 leden af. Conclusie hieruit: de vereniging groeit nog, al kunnen wij nog steeds nieuwe leden gebruiken.

De in september aangekondigde excursie naar Eibergen ging vanwege een te geringe belangstelling niet door. Desondanks heeft de evenementencommissie gemeend een paar nieuwe uitstapjes (Doesburg en Bokrijk) te moeten organiseren. Helaas, helaas, ook hiervoor was praktisch geen belangstelling. Een reden dus om (voorlopig) geen nieuwe initiatieven te ontplooien.

De vakanties staan weer voor de deur. Voor diegenen die thuis blijven, veel plezier en goed weer; diegenen die op stap gaan hetzelfde toegewenst én komt U vooral gezond terug.

Tenslotte woorden van dank aan onze sponsors en adverteerders, die een welkome financiële bijdrage leverden aan onze vereniging.

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING OP 11 MAART 1992.

Op deze vergadering waren 36 personen aanwezig.

De voorzitter Ton van Heck opende de vergadering en heette iedereen welkom. In het bijzonder de heer Olminkhof, de spreker van deze avond. Na de pauze hield hij een lezing over Stamboonderzoek.

De voorzitter dankte de dames Geverink en Gotink voor het werk wat zij verricht hadden met het verzamelen en sorteren van oude schoolfoto's, alsmede de heren Hartemink en Meijer die de kascontrole hebben verricht. De heer Lubberdink was aftredend en in zijn plaats is de heer van Essen gevraagd om zitting te nemen in de kascommissie.

De bestuursverkiezing: Na 8 jaar de kas beheerd te hebben, was de heer van Bremen dit jaar aftredend en niet herkiesbaar. Hij kreeg voor zijn vele werk alle lof toegezwaard. Als dank daarvoor zegde de voorzitter hem een (Kroeze)boompje toe. Mevrouw van Bremen kreeg van het bestuur een plant aangeboden. De heer van Bremen nam niet met lege handen afscheid. Hij bood het bestuur een boekje aan, voorzien van pasfoto's van diegenen, die in het bestuur hebben gezeten. Dit kado werd zeer op prijs gesteld.

Voor de functie van penningmeester waren er geen tegenkandidaten. Mevrouw Reina Greupink-Wolsink werd daarom met algemene stemmen gekozen.

Hierna nam het bestuurslid mevrouw Heintje Wolsink het woord. Aangezien de heer van Heck tijdelijk het voorzitterschap had waargenomen, werd voorgesteld om hem tot nieuwe voorzitter te kiezen. Ook hier waren geen tegenkandidaten, zodat ook de heer van Heck met algemene stemmen werd gekozen. Ton van Heck bedankte de vergadering voor het in hem gestelde vertrouwen en dankte zijn voorganger Jan Oonk voor het in het verleden verzette werk.

Na het officiële gedeelte werd het woord gegeven aan de heer Olmonkhof. Hij zette goed uiteen hoe moeilijk een stamboomonderzoek is en waar men allemaal op stuit. Vooral bij grote familie's.

Aan het eind van de avond dankte de voorzitter de spreker voor zijn uiteenzetting en wenste allen wel thuis en tot ziens op 15 april in Lochem.

De secretaresse,
S. Klein Bleumink.

PINKSTERKROON BIJ RUURLO.

Onder de bovenstaande kop trof ik in de archieven onderstaand kranteartikel van J.G. Vos aan van 10 juni 1965 aan:

"De Paasfolklore brandt enkel nog in onze paasvuren en wordt megedragen in de georganiseerde Palmpaasoptochten. Maar bijna niemand weet er meer iets van en de herinnering aan de heidense feesten van vroeger is allang verbleekt.

En zo is het eigenlijk ook met de gebruiken rond Pinksteren en Hemelvaart. De heidense meifeesten zijn verspreid geraakt over onze Christelijke feestdagen en zo vinden we brokstukken in Pasen, Hemelvaart en Pinksteren. Pinksteren heeft de Pinksterkroon (tremse) meegekregen en het dansen op de 2de Pinksterdag. Die Kroonen zijn zeldzaam geworden, het dansen algemeen. Vroeger danste men alleen in de maand mei op de traditionele meifeesten, maar langzamerhand raakten de meifeesten in onbruik. (Alleen de meimarkten bleven). En het dansen verplaatste zich naar de 2de Pinksterdag. Zogezegd is de Pinksterkroon een zeldzaamheid geworden. Slechts hier en daar kan men ze nog aantreffen. Als U dit jaar eens zo'n Pinksterkroon wilt gaan bekijken moet U in de buurt van Ruurlo gaan zoeken. Op de weg Ruurlo-Halle of Ruurlo-Zieuwent. Ook kunt U eens tussen Ruurlo en Barchem kijken. En ook op de kleine verharde wegjes, welke op deze wegen uitkomen is de mogelijkheid dat er een Pinksterkroon hangt. Het zijn de Zutphense kronen, welke boven de weg worden gespannen. Het symbool van de Pinksterkroon is het ontwaken van de natuur. Daarom moet de versiering een wat luchtig karakter dragen, fris en doorzichtig, zoals de natuur dat ook is om deze tijd van het jaar. Gaat U maar eens kijken op de Pinksterzondag, bij voorkeur tussen 10 en 12 uur. Dan staan de kinderen er ook en vergeet niet een kleinigheid te geven, want daarvoor hangen de kronen en daarom staan de buurtkinderen er ook.

BRAND IN DE BRINKMANSHOEK.

uitgezocht door G.H. Kreeftenberg.

Bron: Archief gemeente Ruurlo.

In de aanloop van het verslag over de "Brand in de Veldhoek" heb ik U verteld, dat de laatste brand in 1819 was. Ging het verslag in 1827 meer over de oorzaak van de brand, in het rapport dat burgemeester J.A. Luitjes over de brand in 1819 schreef, worden ook de gevolgen voor de getroffenen meer naar voren gebracht. Hieronder volgt zijn verbaal:

Woensdag, 9 juni 1819.

Op het vernemen dat in den afgelopen nacht in de buurtschap den Brinkmanshoek in dezen Gemeente, naar de zijde van Borculo aan de grenzen der gemeente Laren de woning Het Berenpas, toebehorende aan den Heer J.H. Visser, wijnkoper, woonachtig te Deventer, bewoond door den landbouwer Hendrik Braakman, was afgebrandt heeft de ondergetekende, Schout der gemeente Ruurlo, vergezeld van de veldwachter der gemeente zich derwaarts begeven en ter plaats gekomen bevonden, dat de boerenwoning, Het Berenpas, waarvan het voorgedeelte van het huis was opgemetseld, op het muurwerk na, tot in den grond was verbrandt, benevens eene schoppe tot berging van brandspeciën en om wagens en ploeg onder te zetten, staande schuins achter het huis, bij raming vier roeden van den naast bij gelegen hoek des huizes en een zaadberg te eindens die schoppe, en van de zelve meer of min 40 roeden afstaande.

Bij de aankomst is aan den zelve gebleken, dat de bewoners van Brouwers Rot, Garvelink Rot en Brinkmans Rot zich daar bevonden en naarstig werkzaam waren om de nog brandende overblijfselen te dempen en dit door gieten van water het welk daar, hoe zelden anders, nog aanwezig was, te doen.

De ongelukkig geworden man, vrouw en drie kinderen benevens een knecht en een meid, welke tot ter dood toe ontsteld waren en waarbij reeds voor onze komst een Heelmeester gehaald was om hun ader te laten, verklaarde den gehelen vorigen dag geen vreemdelingen of bedelaars in de nabijheid gezien te hebben, in vier dagen geen asch te hebben opgeschept, den avond voor den brand te zijn ter ruste gegaan zonder dat er eene lamp was ontstoken geweest; voorts verklaarden dezelve dat er niemand in het huis tabak rookte.

De man, op het zien van licht wakker geworden zijnde, zoo hij dacht omstreeks twee uur, had de overige huisgenoten opgewekt, en zich naar de deel begevende, den brand reeds te ver voortgegaan bevonden om te kunnen gissen waar dezelve het eerst mogt zijn begonnen; te oordeelen naar de plaats waar het branden het meest gevorderd was, begreep hij, dat het aan het achtereind van het huis aan de zijde en hoek van de paardestal moest zijn begonnen. Over de deel niet meer bij de paarden kunnende komen had hij eene buitendeur in de wand aan den paardestal los gelopen en het eene paard bijna half verbrand gevonden en het andere in het volle vuur zien staan, zonder eenige redding daaraan te kunnen toebrengen.

De vrouw had beproefd de beesten in den koestal aan de andere zijde van de deel, waar het vuur nog minder was, los te maken, doch zonder zulks te kunnen volbrengen was die met levensgevaar nog ter nauwernood weer van de deel door de keuken buitenshuis geraakt.

Hendrik Braakman en vrouw verklaren in dezen brand verloren te hebben den geheelen inboedel des huizes, alle linnen en wollen goed, stalgereedschappen, levensmiddelen, hooi en stroo, voorts een vijf- en een zevenjarig drachtig merrypaard, vier melkkoeien, vijf vierzen, eene dragtige Zog en twee meykeune.

Het eenigste wat uit den brand was gered bestond uit twee arms vol beddegoed die nog uit een der Beddesteden waren gegrepen.

Twee wagens, eene stortkar en de ploeg welke buitenstonden waren van de brand verschoond gebleven.

Geen reden hebben om de gezegdens der personen voornoemd in twijfel te trekken, blijft het een raadsel om de oorzaak van den brand te kunnen na sporen.

Wij hebben het vorenstaande verbaal na de opgave van Hendrik Braakman en deszelfs vrouw opgemaakt en ondertekend.

De Schout van Ruurlo,

J.A. Luitjes.

Er waren in 1819, zeker op het platte land, nog geen brandverzekeringen of zogenaamde brandkasten, die de getroffenen konden helpen. Om nu de familie Braakman, die alle bezit kwijt was geraakt, te helpen verleende de hoofdschout van Lochem toestemming voor het houden van een collecte in de schoutambten Laren, Vorden en Verwolde.

Reeds op 16 juni 1819 werd deze vergunning afgegeven. Hoeveel de collecte heeft opgebracht wordt niet vermeld.

De boerderij werd in 1820 weer opgebouwd. In het achterste gebint van de "Berenpas" is dit jaartal in de gebintbalk gehakt.

RUURLO

is de mooiste plaats in den Achterhoek. Ruurlo bezit een uitgebreid net van schitterende autowegen, waarlangs men naar alle kanten de mooiste autotochten kan maken. In Ruurlo vindt men de uitgestrekte bosschen van den geheelen Achterhoek, deze, zoowel loof- als naald-boombosschen, grenzen onmiddellijk aan het dorp. Telkens kan men in deze bosschen weer andere wandel- of fietstochten maken, moole plekjes wisselen elkaar voortdurend af.

Kom naar Ruurlo, U zult er geen spijt van hebben, we ontvangen U gaarne!

LIJST VAN HOTELS, PENSIONS, GEMEUBILEERDE KAMERS, EN HUIZEN TE RUURLO

„HOTEL AVENARIUS”

't Wapen van Ruurlo

Tel. 12 Koud en warm stroomend water
Centrale verwarming
Autogarage — Tennisbaan

HOTEL-PENSION KLEIN HAAR

Bondshotel A.N.W.B.
Telefoon 12

Vrije achtertuin met gezellige zitjes
Stroomend water op alle kamers
Degelijke keuken — Vrij gebruik van garage
Billijke prijzen

G. KLOMP

A 55

PENSION

tijdelijk en doorlopend

Verhuurt eenvoudig gemeubileerd gedeelte huis met
vrije keuken, voorzien van gas en electriciteit
Gelegen aan rustige zijstraat, dicht bij de bosschen

„LYDIA”

RUSTIG PENSION

voor korten of langen tijd, in villatje gelegen in grooten
tuin met vele dennen, koepel en zitjes, 3 min. van de
bosschen, 1/2 uur van Barchem, aan bushalte Deventer
— Borculo.

Mej. E. M. H. Abbing.
Barchemscheweg

GEMEUBILEERDE KAMERS

met gebruik van keuken.

Groote tuin en vlak bij de bosschen gelegen

Zeer billijk tarief

H. KLOMP

Telefoon 28

Barchemscheweg no. B 64

DEGELIJK

PENSION

Zeer billijk tarief op aanvraag.

Borculoscheweg no. B 103

Telefoon 40

MEJ. J. TEGER—LAMMERS

„QUISISANA”

vrij en rustig gelegen aan één der hoofdwegen op 5 min.
afstand van station, dorp, bosschen en in nabijheid
van zwembad.

12 zit- en slaapkamers w. o. met balcon mod.
comfort. Stroomend warm en koud water op
alle kamers, en badkamers.

Groote tuin op het Zuiden, waranda-koepel en ge-
zellige tuinzitjes. Foto's en inlichtingen op aanvraag.

Overzicht van de overnachtingmogelijkheden te Ruurlo in vroeger tijden.

92.16 (04)

RUURLOSE LANDVERHUIZERS ANNO 1872.

door Henk Hietbrink.

Vanaf maart 1983 heb ik pogingen gedaan om een oom en tante met neven en nichten van mijn grootmoeder Garritdina Johanna te Veldhuis op te zoeken; zij waren naar Noord Amerika vertrokken en hadden zich gevestigd in Grand-Rapids in de Staat Michigan.

DE NAMEN WAREN:

Toon te Veldhuis, geboren 11 maart 1830 te Ruurlo, en zijn vrouw Grietje Dimmedaal, geboren in 1828 te Hengelo (Gld.). Eén voorkind van Grietje Dimmedaal was Jan Hakken, geboren 30 januari 1855 te Ruurlo.

De kinderen van Toon en Grietje waren:

Jan Willem, geboren 24 februari 1859 te Ruurlo;

Grada, geboren 9 april 1861 te Ruurlo;

Harmina, geboren 18 september 1865 te Ruurlo;

Arend Jan, geboren 3 mei 1868 te Ruurlo en

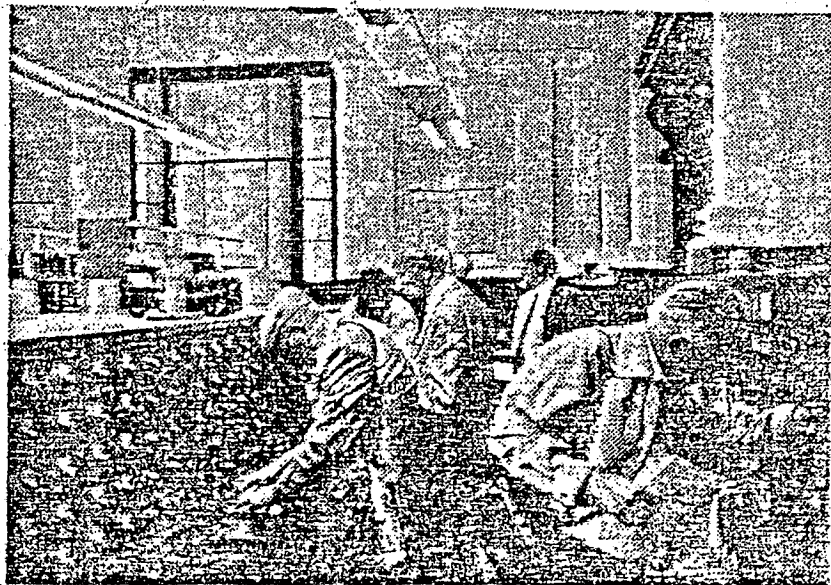
Garrit Jan, geboren 18 mei 1871 te Ruurlo.

Zij vertrokken op 12 april 1872 van de "Blumkesmoat" nu de "Kloas" vanuit de Huurne onder Ruurlo met een boerenwagen naar Lochem en stapten daar op de trien. In Ruurlo was toen nog geen spoorlijn, die kwam pas in 1880.

Toevallig was een zekere heer Paul T. Atteridg uit Amerika met de stamboom van Liestro aan het uitzoeken en uiteindelijk zat het begin van de stamboom Liestro in Ruurlo. Het leukste was dat mijn overgrootmoeders meisjesnaam ook Liestro was en zij kwam bovendien in dezelfde stamboom voor.

Dus het lag voor de hand, dat ik in Ruurlo naar de Liestro's zocht en hij naar de te Veldhuizen in Amerika. Via de telefoonboeken was Paul T. Atteridg er al gauw achter dat hij moest zoeken in de Staat Michigan, waar de plaats Grand-Rapids lag.

In februari 1985 kwam Richard Velthuis, 311 Elwell SM Wyoming Michigan 49508 U.S.A. in beeld, maar dat was niet de juiste persoon die ik zocht. Hij heeft voor mij veel werk gedaan in het archief van Grand-Rapids. Zijn familie kwam in 1861 vanuit Rijssen in Overijssel naar Noord-Amerika.

● ...waar men de archieven kan induken...

De heer Richard Velthuis stuurde mij de volgende brief: "Ik vind het erg interessant maar ook verwarrend. Dit heb ik gevonden voor U. De boeken laten zien dat Toon te Veldhuis kwam in 1872 op een leeftijd van 42 jaar met vrouw en 6 kinderen vanuit Ruurlo Holland in Grand-Rapids aan. Er zijn veel gelijke aan te Veldhuis. Zoals Velthuis met een "t". Eén van de namen die ik heb gevolgd in de boeken is Antony T. Veldhuis. De boeken laten zien dat dit dezelfde persoon is als Toon te Veldhuis. Verder tonen de boeken ons, dat John Hakken

en Toon te Veldhuis op verschillende adressen hebben gewoond in Grand-Rapids. Ze laten ons tevens zien dat John Hakken in 1890 een gezin heeft. 92.17 (05)

Tussen de namen van de kinderen was een zoon John Hakken Jr., hij had ook een dochter Grace, met haar heb ik gesproken. Ze vertelde mij dat haar vader sprak over een Toon te Veldhuis. Het adres van haar is: Grace Osterhaven-Hakken, 2000 32 ND Street, SE Grand-Rapids, MI.49508 U.S.A.

Zij woonde maar 2 kilometer van Richard Velthuis af en heeft het volgende verteld over haar opa Jan (John) Hakken. Het blijkt dat hij en zijn familie belangrijke leden van de Third Reformed Church waren; misschien was Toon te Veldhuis ook wel lid van die kerk. Als U contact op wilt nemen, dit is het adres: Third Reformed Church, 2060 Michigan N.E. Grand-Rapids M.I. U.S.A. 49506."

Op 15 januari 1988 kwam ik tot een briefwisseling met een zekere heer Glenn R. Buyze, wonende op 951 Maris C.T.-S.E. Grand-Rapids M.I. 49506 U.S.A.

Hij schreef aan de burgelijke stand van Ruurlo en vroeg of zijn schoon-grootmoeder hier was geboren. Dit bleek Grada (Gerarda) te Veldhuis te zijn, geboren op 9 april 1861 te Ruurlo. Een dochter van Toon te Veldhuis en Grietje Dimmedaal. Daar ben ik op ingegaan en heb de heer Buyze geholpen en hij mij. Ik zal proberen uit te leggen hoe het is gegaan.

De heer Toon te Veldhuis is bij aankomst in Noord-Amerika, de Staat Michigan, in Grand-Rapids eerst gevangenis-bewaker geweest, daarna portier en verder op rijpere leeftijd congiërge. Toon te Veldhuis is gehuwd op 1 november 1858 te Ruurlo met Grietje Dimmedaal, geboren te Hengelo (Gld). Op 1 november 1908 waren ze 50 jaar getrouwd. De foto hieronder is van hun 50-jarige trouwdag. In het midden bovenaan de foto is hun eerste achterkleinkind te zien.

Op 82 jarige leeftijd in 1910 overleed Grietje; haar man Toon overleed in 1915 op 85 jarige leeftijd in Grand-Rapids. Hun zoon Jan Willem te Veldhuis, geboren op 24 februari 1859 te Ruurlo, overleed in 1950 in Grand-Rapids; hij is dus 94 jaar geworden. Verder weten we niets van hem. Hun dochter Grada (Gerarda) te Veldhuis, geboren op 9 april 1861 te Ruurlo, trouwde met een man, die in Nederland geboren was op 7 december 1858 te Dreischor, provincie Zeeland. Zijn naam was Jacobus (James) Moste. Hij ging met zijn ouders in 1864 naar Amerika. Ze trouwden op 28 september 1880 en kregen vijf kinderen. Grada stierf op 22 maart 1942 en was toen 81 jaar. Ze waren 61 jaar, 5 maanden en 22 dagen getrouwd.

De kinderen waren als volgt getrouwd:

1. Peternella, geboren 14 mei 1881. Zij trouwde op 12 april 1906 met Corn. Dins. Buyze. Zij stierf op 16 mei 1954 en werd dus 73 jaar;
2. Gerte, geboren 15 september 1883. Zij trouwde op 21 mei 1905 met Det Bomers.
3. Johais, geboren 8 juni 1886. Hij trouwde op 23 april 1914 met Blanche Medemar.
4. Tillie, geboren 1 december 1889. Zij trouwde op 6 september 1911 met Erndest Hoyt. Zij stierf op 1 januari 1976 op de leeftijd van 87 jaar.
5. Harmina, geboren 11 november 1899. Zij trouwde op 16 oktober 1922 met Fred Hartger. Zij leefde nog in september 1988.

Glenn Buyze had van zijn grootmoeder van zijn vrouwskant altijd begrepen, dat de Hakkens goede de vrienden waren van zijn schoon-grootmoeder Grada te Veldhuis, maar hij was verrast te lezen over hun familie-relatie en wist in het geheel niet dat Grietje Dimmedaal een kind had uit haar vorige huwelijk. Er wonen in Grand-Rapids nog steeds Hakkens met een behoorlijke opleiding. De foto hiernaast is de trouw-foto van Jacobus Moste en Grada te Veldhuis.

De andere kinderen van Toon te Veldhuis en Grietje Dimmedaal zijn nog niet opgespoord. Het zijn Harmina, geboren 18 september 1865; Arend Jan, geboren 3 mei 1868 en Garrit Jan, geboren 18 mei 1871, allen te Ruurlo.

Zelf ben ik in juni 1990 in het archief van Grand-Rapids geweest, waar alles van de emigranten is ingetekend (zie foto eerste blad).

1910: De laatste brief van Toon te Veldhuis vanuit Grand-Rapids.

Beste familie.

Mijn vrouw is overleden in de ouderdom van 82 jaar en 16 weken. Zij is ingegaan in de rust, die en overblijf vrom des Volks van God. Wij moeten in zijn wil berusten. Zij is den 24 juni overleden.

Wij hebben over 50 jaar te zamen geleefd, nu komt het scheiden nog te vroeg, ik verlies zoo veel aan haar, ik ben ook al zoo oud als ik maar leven tot 11 maart ben ik ook 81 jaren oud.

Door jongens in kost te hebben en Gevet werk ook op de labaruk, zoo dat wij wel kunnen leven. Ik zou U nu eens vragen en was zoo Gevet en maak het bekend aan alle aan de broeders van mijn vrouw, wees nu zoo goed en schrijf mij eens weder hoe gij het hier hebben of gij nog allen in leven zijn. Wij zijn nog beganig om te weten hoe gij het hier hep. Schrijf dan eens weder hoe gij allen wel gaat.

God liey Usie.

*Wees van ons allen. Gegroet,
die zich noemt
Toon te Veldhuis.
Gewensink en vrouw.
Grada en haar man.
Jan Willem en vrouw.*

Op de foto hiernaast is Toon te Veldhuis 85 jaar.

OVER SCHOOLMEESTERS, KOSTERS EN VOORZANGERS IN RUURLO.

door P.Y. ten Arve.
(november 1991).

Er is maar weinig bekend over scholen en onderwijs in de 16e en 17e eeuw en nog minder over de periode daarvoor. Wat beperkte informatie is bekend uit archieven van Latijnse en stadsscholen en van universiteiten.

Met name het onderwijs in dorpen en kleine gemeenschappen vormt een witte vlek. Toch is er in 1678 al sprake van een ordonatie van het Hof Provinciaal van Gelderland, waarin een aantal zaken, waaronder eisen van bekwaamheid van schoolmeesters voor onderwijs op het platteland worden geregeld.

Voor Ruurlo zijn naast de gegevens uit de DTB's, ook de archieven van de N.H.-kerk en die van de Mark van Ruurlo door mij geraadpleegd.

De eerst gevonden vermelding uit die archieven dateert uit 1636 waarin schoolmeester Cranius wordt genoemd. In 1646 en 1659 wordt Johannis Cranius vermeld als koster in Ruurlo. Deze Johannis is de vader van Bernardus, die hem rond 1665 als schoolmeester opvolgt.

Bernardus Cranius vervult tegelijkertijd de functies van schoolmeester, koster en voorzanger en trouwt in 1667 in Lochem (hij was toen al in Ruurlo werkzaam) met Jenneken (d.v. Joost) Moiderman. Een drietal kinderen staat in het Ruurlose doopboek ingeschreven.

In 1683 hertrouwt Bernardus met Geesken Polman, dochter van Gerrit Polman, koster en schoolmeester uit Eibergen. Ook uit dit huwelijk worden in Ruurlo drie kinderen gedoopt (1687 - 1695). In 1684 treedt hij onder andere op als keurnoot van het gericht van Ruurlo. Bernardus overlijdt rond 1696/97, want zijn weduwe hertrouwt in 1698.

Na een korte periode van ongeveer 20 jaar, waarover in de registers niets wordt teruggevonden is er in 1721 sprake van Wigbold (z.v. Jurriaan) Kruijckerinck als schoolmeester te Ruurlo. Hij trouwt met Christina (d.v. Hendrik) Meyerinck en zij laten in de periode 1722 - 1726 drie kinderen dopen. De laatste, een dochter Willemina, in 1726 als vader Wigbold al is overleden. Christina hertrouwt in 1726 met Berend Alberts, de weduwnaar van Judith Abersen. In 1729 wordt Berend jr. geboren, maar dan is vader Berend inmiddels overleden.

Deze trieste gang van zaken overkomt Christina een derde keer als in 1732 haar zoon Jannes Harmen wordt geboren en de vader, haar derde man Harmen Jan, al is overleden.

Wigbold wordt opgevolgd door Harmen (z.v. Hendrik) Spijker, die in 1725 met Catharina, de weduwe van Anth. Vellers is gehuwd. Zij laten twee kinderen dopen in 1726 en 1728 maar Harmen komt spoedig hierna te overlijden. Catharina hertrouwt in 1731 met Barthold (z.v. Harmen) Dragter.

Omstreeks 1730 denkt men blijkbaar over de bouw van een nieuwe school, want er is sprake van een bestek daarvoor. Schoolmeester is dan Hendrik Stokkink, die ook om reparatie van achterstallig onderhoud aan zijn meesterwoning vraagt. De Stokkinks zijn in de streek bekend als schoolmeesters en koster in Gelselaar, waar deze functies al enkele generaties in de familie zijn.

Blijkbaar leveren de werkzaamheden niet al te veel op want al in 1732 verzoekt Hendrik om een aanvullende aanstelling als markeschrijver.

Ook uit de aantekeningen, daterend van 1709/1710, waarin de toenmalige schoolmeester om een jaarlijks supplement of een stukje hofland vraagt, blijkt wel dat het geen vetpot was.

Rond 1760 duikt de naam van Garrit Jan Stokkink op, eerst genoemd als koster en schoolmeester in Ruurlo en later (1786) als koster en collecteur. 92.20 (08)

In 1770 is er ook sprake van Arend Jan Stokkink als schoolmeester te Ruurlo. Beiden zijn broers en zonen van Hendrik Stokkink en ze trouwen met hun nichtjes, dochters van Reint Stokkink, de koster en schoolmeester van Gelselaar. Huwelijken waarvoor in die tijd dispensatie moest worden verleend. Arend Jan komen we verder niet vaak meer tegen. Wel assisteert hij Geertjen ten Arve bij het opmaken van haar testament in 1804.

In chronologische volgorde ontstaat het volgende veeld van Ruurlose schoolmeesters die onze voorouders de eerste beginselen van taal en rekenen hebben bijgebracht:

<i>Johannis Cranius</i>	..... 1636 - ongeveer 1665.
<i>Bernardus Cranius</i>	ongeveer 1665 - 1696/97.
????	
<i>Wigbold Kruijkerinck</i>	..... 1721 - 1725.
<i>Harmen Spijker</i>	1726 - 1729.
<i>Hendrik Stokkink</i>	1730 - .....
<i>Garrit Jan Stokkink</i>	..... 1760 - .....
<i>Arend Jan Stokkink</i>	..... 1770 - .....

Het is aardig om te zien dat de schoolmeestersfunctie een paar maal van vader op zoon overgaat en dat er in de regio geregeld tussen schoolmeestersfamilies wordt getrouwd.

Tot slot nog het volgende.

Dat onderwijs, ruim 200 jaar geleden al ernstig werd genomen blijkt wel uit een aantekening die ik aantrof in het Wezenprotocol van Ruurlo in 1786.

Daarin liet de weduwnaar Hendrik ten Arve expliciet de verplichting tot het volgen van onderwijs voor zijn drie kinderen vastleggen.

DE RUURLOSE BEEK IN DE HISTORIE.

uitgezocht door H. Post.

Tachtig millimeter! - Zóveel regen is er gevallen in Ruurlo, in maart van dit jaar. Dat was nog eens een ouderwetse natte regenmaand, wat dan ook in onze omgeving goed te zien was. Een pasbewerkt weiland stond op een zeker moment bijna geheel blank. In talrijke stroompjes liep het water af naar de versgegraven berm-sloot langs de asfaltweg, daarbij grote grillige gaten uitspoelend in het talud, onder vorming van waaiervormige zandplaten op de bodem.

Niemand van ons zal door het vochtige weer veel hinder hebben ondervonden. Maar zo'n anderhalve eeuw geleden was dat wel anders! Zo schrijft Jacob van Lennep, die in de zomer van 1823 een voetreis-dagtocht maakte van "het sombere Deventer" naar de "elendige plaats Borculo", dat nabij Lochem grote delen van de weg overstroomd waren. Volgens prentjes uit die tijd droeg hij daarbij de wat plechtstatische Biedermeier kleding, waarmee hij, vind ik, een dubbele prestatie verrichtte. Niet echter over de negentiende-eeuwse mode wil ik het hier hebben, maar over de toenmalige pogingen tot voorkoming van wateroverlast in onze streek. Het vraagstuk begon goed te knellen, toen omstreeks 1830 de domeingronden onder Vorden, Ruurlo en Zelhem werden verdeeld. Dit eiste een verbetering van de waterafvoer; een belangrijk onderdeel hiervan was de correctie van de Ruurlose beek.

Beschrijvingen van de waterbouwkundige werken en de resultaten, lezen wij in het lijvige "Verslag over den Toestand der Rivieren en Afwateringen in het Zutphensche" (Zutphen, 1847). Het blijkt dan, dat vooral verbetering wordt verwacht van de bouw van nieuwe of verplaatsing van bestaande stuwen in dit stroompje. Zoiets lijkt ook wel zeer nodig, immers, zoals het genoemde Verslag meedeelt, over een lengte van 42800 ellen oftewel 8 uren gaans, is het verval niet minder dan 30 ellen in de Ruurlose-Vordense beek. (In het boek wordt nog overal van "ellen" gesproken in plaats van meters. Na invoering van het decimale stelsel in 1820 werd een meter nog lange tijd een "nederlandsche el" genoemd).

Wat betreft het onregelmatige verval van de beek had men in de voorgaande eeuwen van de nood een deugd gemaakt. Met de bouw van vier stuwen op uiteenliggende plaatsen hadden aanwonenden het hoogteverschil geschikt gemaakt voor het aandrijven van een watermolen. Zo had het Huis te Vorden zijn onderslag-radmolen voor graan. Hiervan lezen wij, dat op 1 mei de vloedschotten werden uitgenomen en bewaard op erve Bluemink. Op Sint Lambert (1 september) werden ze weer geplaatst. Het belang in die tijd van een watermolen moeten we niet onderschatten! In een agrarische samenleving en vóór de toepassing van stoomkracht was een korenmolen van levensbelang. Bovendien betekende het maalrecht een voorname bron van inkomsten. Daar tegenover staat, dat als je de waterafvoer van een beek wilt reguleren een stuw een obstakel kan vormen. Volgens het beschreven plan, zou de molen van Vorden dan ook moeten verdwijnen. Het is wel te begrijpen, dat de eigenaar er niet zomaar afstand van deed. Hij eiste niet minder dan vijfduizend gulden schadeloosstelling en welja - hij vorderde in één moeite door het afbreken van de watermolen van Hackfort, ter bevoordeling van de windmolen bij Vorden.

Andere streekbewoners, onder wie de Heer van de Wildenborch en die van Medler, zagen blijkbaar wel iets in de plannen. Zij probeerden de gevraagde som bijeen te brengen en hoopten in overleg met de aanliggende grondeigenaren tot een gezamenlijk standpunt te komen. Maar helaas! Een onbuigzame Heer van Vorden lijkt onder de betrokkenen een tegenactie te hebben ontketend. Zou een slapende eeuwenoude vete weer zijn opgeleefd? Dit laatste is niet duidelijk, maar zeker is, dat men niet tot overeenstemming kon komen en dat de zaak bleef rusten.

Nu kwam in 1832 de verdeling der gronden in het Ruurlose Broek aan de orde, en natuurlijk kreeg de ook daar noodzakelijke afwatering alle aandacht. 92.22 (10)

In samenhang met het voorgaande stelden de ingenieurs Fijnje en Dibbets een veelomvattend plan op dat "den 8sten Maij 1833" was voltooid. Het leek hun het beste, de waterbelasting van de Ruurlose beek te verlichten en de overmaat van het Ruurlose Broek te laten afwateren op de Lebbinkbeek en vandaar naar de Berkel. Maar, voordat men tot uitvoering kon overgaan, moest van alle gezaghebbers in het gehele daarbij betrokken gebied goedkeuring verkregen worden. Daartoe werd een "Groote Commissie Vergadering" bijeengeroepen. Dit werd een groot gezelschap! Gezien de uitgestrektheid van het gebied moesten alle gemeentebesturen zijn vertegenwoordigd. Als verdedigers van het plan waren de genoemde ingenieurs aanwezig, bijgezet door tenminste één lid van de Provinciale Waterstaat. Als voorzitter fungeerde Zijne Edel Grootachtbare de Heer Gedeputeerde van de Staten der Provincie.

Interessant zou het zijn, de notulen van die vergadering door te lezen. Er waren nogal wat strijdige belangen, en het is niet gewaagd te veronderstellen, dat het bij die besprekingen soms warm is toegegaan. Het eindverslag meldt laconiek, dat "de gevoelens zeer uiteenlopend waren". Opvallend is, dat de Heer van Hackfort aanbiedt, zijn watermolen voor f.1500,- "op te ruimen", terwijl over het geschilpunt van de Vordense molen gezweven wordt.

Uiteindelijk werd besloten "Het werk moet doorgaan", maar onder de voorwaarde, dat "er nergens méér water kwam". Vervolgens werd het plan aan Gedeputeerde Staten der Provincie voorgelegd. Dezen gaven hun goedkeuring bij Besluit van "den 14den Junij 1833".

De werken zijn daarna volgens het ontwerp uitgevoerd. In 1844 is nog achter het Medler een brug vervangen door een dam, waardoor in die buurt de overstromingen ophielden.

Later bleken de resultaten toch niet als verwacht, daar men nog "geen hand geslagen had aan de opruiming der stuwen onder Vorden".

Al is de onderneming dan geen volledig succes geworden, dat heeft niet gelegen aan de voorbereidingen. Het Verslag bevat, behalve uitgewerkte begrotingen, vele tien-tallen bladzijden vol getallen, met onder andere, meetplaatsaanduidingen en meetresultaten. Zo zijn in de Ruurlose beek op 87 plaatsen ter weerszijden "waterpassingen" verricht, en de uitkomsten tot in centimeters of soms millimeters gerapporteerd.

Bijvoorbeeld: - Nummer 1105: op den regter bovendeksteen der brug links voor het Huis Ruurlo: 17,535 ellen boven A.P.

Al die tabellen zijn een grote prestatie, niet alleen voor de landmeters, maar ook voor de drukker (Thieme, Zutphen).

Dit werkstuk was een schakel in de lange reeks van eeuwen her tot nu toe. Al ging niet alles van een leien dakje, er is toch maar bereikt dat wij in Ruurlo niet in de nattigheid zitten; zelfs niet als het maandregencijfer, zoals in juni vorig jaar, 120 millimeter is.

(met dank aan het Waterschap IJsselland-Baakse Beek voor de vriendelijke medewerking).

STOPPEN EN EERST BETALEN..... IN 1903.

Onder bovenstaande kop, vond ik een krantebericht van 19 februari 1975, over de tolbomen aan de Groenloseweg. Hier het verhaal:

Het lijkt een eeuw geleden, toch weet mevrouw Lenselink-Coerman uit Ruurlo zich nog te herinneren dat haar grootvader de tolbomen bediende op de Groenloseweg. Op het punt waar men nu hoogstens een paar keer per jaar de radarstralen van de Rijkspolitie kan tegenkomen, moesten in 1903 alle "weggebruikers" stoppen. Ze mochten hun weg pas vervolgen als ze tol betaald hadden.

Van die tol waren alleen vrijgesteld schapen en kalveren, die zonder de boom aan te raken er onder door konden lopen. Lukte dat niet, dan moest de eigenaar over de brug komen. De tarieven schijnen nu belachelijk, maar ze waren dat zo zeventig jaar geleden niet.

Mevrouw Lenselink haalt de paperassen van grootvader en vader, die zorgvuldig bewaard zijn voor de dag. Er is ook een tarievenstaatje bij, dat buiten aan het tolhuis gehangen moet hebben:

voor elk paard gespannen voor een ongeladen Mallejan 7½ cent;

voor elk paard gespannen voor ene reiskoets met 3 of meer paarden 10 cent;

elk paard gespannen voor ieder ander voertuig van welke aard ook, maar minder wegend dan 1500 kilogrammen 7½ cent;

voor elken ezel gespannen 4 cent;

voor elke diligence, postkoets of bijwagen, ingericht voor het vervoeren van niet meer dan 6 personen 10 cent;

idem voor meer dan 6 personen 12½ cent.

KEURIG BIJGEHOUDEN.

De bewaarder van Den Tol heeft het allemaal keurig bijgehouden. De toenmalige burgemeester Kerkhoven bijvoorbeeld kreeg eenmaal per jaar de rekening gepresenteerd. Hij betaalde net als ieder ander voor elke keer dat één van zijn paarden of wagens de tol voorbijkwam.

Grootvader Coerman had acht kinderen, vertelt mevrouw Lenselink, die binnenkort 77 jaar wordt. Het komt vaak voor dat hij met een paar dochters de tol bij de "Wientjesvoort" beheerde en dat zijn vrouw, met de jongens, thuis aan de Groenloseweg de gelden inde en de boom op en neer liet gaan.

In zo'n vergeeld paperas staat te lezen, dat volgens de laatst vastgestelde kiezerslijst het aantal kiezers in Ruurlo voor de Tweede Kamer en de Provinciale Staten 47 bedraagt en voor de gemeenteraad 127. Dan is er tegenwoordig wel wat meer animo onder de Kiezers!

Interessant is verder te lezen dat de firma E. Leusink de laagste inschrijver was bij de aanbesteding van een woonhuis aan de Groenloseweg. Het voormalige Groene Kruisgebouw werd voor de som van f 6763,- in 1889 aan de firma gegund.

Het echtpaar Lenselink (hij is al 86) woont al sinds 1910 op nummer 34 in de Ruurlose Dorpsstraat, vlak naast café Ras. Beiden vinden het fijn om eens te grasduinen in die vergeelde herinneringen aan een tijd waarin nog met halve centen werd gerekend en een voertuig met zes PK al een hele bezienswaardigheid was. Dat was dan ook geen wonder, want dan ging het om een zesspan paarden en zoiets zag je ook in 1890 niet zo veel.